

VEILEDER

Lystenningssted i kirkerommet

Riksantikvarens veileder for forenklet kirkesaksbehandling

- nr 2

Denne veilederen gjelder for listeførte kirker. Disse er vurdert som spesielt verdifulle og har nasjonal verdi. De skal behandles med like stor respekt som fredete kirker. At biskopen er vedtaksmyndighet for listeførte kirker, er et uttrykk for at kirken selv skal ta sitt kulturminneansvar.

Riksantikvaren er direktorat for kulturminneforvaltning og er faglig rådgiver for Klima- og miljødepartementet i utviklingen av den statlige kulturminnepolitikken. Riksantikvaren har også ansvar for at den statlige kulturminnepolitikken blir gjennomført, og har i denne sammenheng et overordnet faglig ansvar for fylkeskommunenes og Sametingets arbeid med kulturminner, kulturmiljøer og landskap.

Lysglobe med brannsikkert underlag. Fra Nittedal kirke. Foto: Kjersti Marie Ellewsen / Riksantikvaren

BAKGRUNN

Kirkene våre rommer mye og variert aktivitet. Samtidig er de blant våre viktigste kulturminner. I tillegg til å være kjente og kjære landemerker i by og bygd bærer de på viktige deler av vår kulturhistorie. De formidler arkitektur- og kunsthistorie, håndverkshistorie, liturgisk historie og samfunnshistorie. Mange av våre mest betydelige arkitekter, byggmestre og kunstnere har satt spor etter seg i kirkene, og store begivenheter – både for den enkelte og for samfunnet – har funnet sted nettopp her. Derfor må vi forvalte kirkene våre med respekt og varsomhet, både ved store og små tiltak, slik at de kulturhistoriske verdiene kan overleveres til kommende generasjoner.

INTENSJONEN MED DENNE VEILEDEREN

Vi ønsker å forenkle saksgangen for enkle tiltak som bare er tilføyelser i kirkerommet. Mange av disse sakene vil kunne avgjøres ved bispekontoret alene ved bruk av denne veilederen.

Dersom retningslinjene følges, kan biskopen fatte vedtak uten å innhente råd fra RA i saker som omfattes av denne veilederen. Det må fremgå av vedtaket at denne veilederen er brukt i saksbehandlingen. Tiltakene skal gjøres mest mulig reversible og etterlate minst mulig spor ved eventuell tilbakeføring.

Kirkebygninger kan ha ulike former for vern

- Fredet etter kulturminneloven - tiltak krever tillatelse fra Riksantikvaren
- Listeført som verneverdig - tiltak krever tillatelse fra biskopen på grunnlag av råd fra Riksantikvaren
- Kirker uten formelt vern - tiltak krever tillatelse fra biskopen

Normal saksgang for tiltak i listeførte kirker

- Fellesrådet sender søknad til biskopen
- Biskopen innhenter uttalelse fra Riksantikvaren
- Biskopen fatter vedtak i saken

En lysbåt fylt med sand er et estetisk godt og trygt alternativ til lysglobe. Brannsikkerheten kan økes ytterligere ved å kle båten innvendig med metall. Fra Gullhaug kirke i Lier. Foto: Tove F. Thoresen

Lystenningssted i kirkerommet - retningslinjer

I mange kirker er et lystenningssted i form av lysglobe, lysbåt, lyskasse o.l. blitt et viktig element.

Å etablere et lystenningssted i et kirkerom medfører ofte et ønske om å fjerne eller flytte kirkebenker og annet inventar. Verdien av et slikt nytt element må da nøye avveies mot den kulturhistoriske verdien av den eksisterende situasjonen. I slike tilfeller må Riksantikvarens uttalelse innhentes på vanlig måte. Dersom tiltaket ikke innebærer flytting eller fjerning av fast kirkeinventar*, kan biskopen fatte vedtak i tråd med denne veilederen.

Det må utvises meget stor aktsomhet med tanke på brannfare og soting, både når det gjelder utforming, plassering og bruk av lystenningsstedet. Det bør etableres på et oversiktlig sted i kirkerommet, og må være stødig. Vi anbefaler et underlag som gjør at

lys som eventuelt faller ned, ikke ruller og utgjør brannfare, samt at stearinsøl enkelt kan håndteres. Lysglobe er valgt i mange kirker. Et godt alternativ er f. eks. en lysbåt eller lyskasse fylt med sand som lysene settes direkte ned i. Dette er en mye sikrere løsning med tanke på brannfare.

Lystenningsstedet skal

- være i god avstand til brennbart materiale
- ha et brannsikkert underlag som fanger opp lys som faller ned og hindrer disse i å rulle
- utføres uten inngrep i kirkebygningen eller kirkeinventaret

* Med fast kirkeinventar menes det i denne sammenhengen liturgiske elementer som alter, altertavle, alterring, døpefont, prekestol og orgel samt benker, korskille og andre elementer som har en permanent plass i kirkerommet.

Listen er ikke uttømmende.

Lystenningsfat av jern i Holt kirke, Tvedestrand. Brannsikkert og flyttbart alternativ. Foto: KA

Se også Riksantikvarens informasjonsark om bruk av levende lys i kirken:

www.riksantikvaren.no/Veiledning/Publikasjoner

Sjekkliste for en god søknad

- Begrunnelse for tiltaket
- Beskrivelse av tiltaket, gjerne flere alternative løsninger
- Tydelige fotografier av eksisterende situasjon der tiltaket planlegges
- Illustrasjon av planlagt situasjon
- Beskrivelse av nye elementer, inkl. størrelse
(Kan legges inn i beskrivelsen eller i illustrasjoner)
- Målsatt plantegning der tiltaket er tegnet inn, dersom dette er relevant

